

Nr 23

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i villkoren för medborgare i de nordiska länderna för tillstånd att driva näring.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens första kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 229, av herr *Lundberg* och fru *Segerstedt Wiberg*.

Motionen har i huvudsak följande innehåll.

Motionärerna erinrar om att 26 § näringsfrihetsförordningen stadgar skyldighet för utlänning, som önskar erhålla tillstånd att utöva näring här i landet, att ställa säkerhet för skatt och vissa andra avgifter. I en utredning från år 1962 har föreslagits att denna skyldighet skall upphävas. Utredningen har emellertid ännu ej föranlett någon åtgärd. Frågan hänger intimt samman med de åtaganden som Sverige kan komma att få göra i frågan om etableringsrätten i samband med deltagande i ett utvidgat handelspolitiskt samarbete i Europa. Intet tyder emellertid på att de europeiska marknadsfrågorna står inför sin snara lösning, och förslag till ny näringslagstiftning synes ej komma att föreläggas riksdagen ännu på avsevärd tid. Motionärerna anser det i detta läge vara önskvärt att reglerna om ställande av säkerhet bryts ut och överses oavsett hur det blir med näringslagstiftningen i övrigt vad gäller medborgare i övriga nordiska länder.

Motionärerna hemställer, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att skyldigheten enligt 1864 års förordning om utvidgad näringsfrihet att ställa säkerhet för skatt och andra liknande avgifter som villkor för tillstånd att driva näring skall upphävas för medborgare från nordiska länder».

Gällande bestämmelser

För fysisk person, som icke är svensk medborgare, gäller i avseende på rätten till näringsutövning bestämmelserna i 25—31 §§ *förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet*. Enligt § 26 mom. 1 är utlännings rätt att här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering beroende av tillståndsprövning. Tillstånd att under kringresande idka hantverk eller annan hantering söks i Stockholm hos överståthållarämbetet och i övriga orter hos länsstyrelsen i det län, där hanteringen

Bihang till riksdagens protokoll 1966. 9 saml. 3 avd. Nr 23

är avsedd att utövas. Övriga ansökningar prövas av Kungl. Maj:t. De villkor som måste vara uppfyllda för att utlänning skall erhålla Kungl. Maj:ts tillstånd till näringsutövning är enligt § 26 mom. 1 att han är myndig och att han ställt vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år. Enligt praxis krävs också att han ej är försatt i konkurstillstånd. Särskilda regler gäller beträffande gårdfarihandel, realisation och ambulatorisk hantverksrörelse (§ 26 mom. 2 och 3). Beträffande drivande av masugn eller hytta, stångjärnsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som avser tillgodogörande eller förädling av mineralrikets alster och ej är att anse som hantverk, gäller enligt § 27 att ansökan om Kungl. Maj:ts tillstånd skall vara åtföljd av bevis att vederbörande är myndig. Säkerhet för utskylder skall förnyas, varje gång för en tid av tre år (§ 28). Förseelse mot förordningen straffas med dagsböter (§§ 31 och 18).

Genom *lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar* att idka näring här i riket har öppnats möjligheter för utländska bolag och ekonomiska föreningar att här idka näring genom avdelningskontor med självständig förvaltning (filial). Tillstånd meddelas av Kungl. Maj:t. Vid ansökan skall fogas bl. a. vederhäftig borgen eller annan godtagbar säkerhet för utskylder till stat och kommun under tre år.

Föreliggande utredning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1958 tillkallade chefen för handelsdepartementet en utredningsman med uppdrag att på grundval av näringsrättsutredningens år 1957 avgivna betänkande (stencilerat) utarbeta förslag till en ny näringslagstiftning. Utredningsmannen avgav betänkande den 28 mars 1962 (SOU 1962:15) med förslag bl. a. till lag om rätt för utlänningar och utländska företag att idka näring här i landet. Lagen föreslås skola omfatta alla slag av näringsverksamhet och den avses vidare skola gälla utom utlänningar, såväl utländska bolag och föreningar som andra utländska juridiska personer. I princip skall tillstånd utgöra förutsättning för rätt till näringsutövning. Vissa avsteg från denna princip föreslås emellertid. Sålunda föreslås att utlänningar, som innehar bosättningsstillstånd, skall vara likställda med svenska medborgare i fråga om rätt att idka näring. Vad beträffar frågan om säkerhet för skatter och vissa avgifter anförs i betänkandet vissa statistiska uppgifter, som anses tyda på att kravet på säkerhet icke haft större praktisk betydelse. Utredningsmannen erinrar också om att beträffande åtskilliga näringar, som faller utanför näringsfrihetsförordningen, inte gäller något krav på ställande av säkerhet och att önskemål om införande härav ej yppats. I fortsättningen anför utredningsmannen följande (s. 114).

Vidare måste hänsyn tagas till att källskattesystemet med successiva inbetalningar av preliminär skatt reducerat möjligheterna för en utlänning

att undandraga sig skattebetalning genom att lämna landet. Visserligen är riskerna icke helt eliminerade, eftersom en preliminär taxering kan bli för låg, särskilt när en rörelse är nystartad. Om emellertid en utlänning bosatt sig i riket och vill starta en rörelse här, finns anledning att räkna med att han har för avsikt att kvarstanna. Normalt synes därför beträffande de här bosatta utlänningarna icke behöva krävas att de ställer säkerhet. Det torde vara tillfyllest, att det lägges i tillståndsmyndighetens hand, att om särskilda skäl därtill föranleder, ålägga sådan utlänning att ställa säkerhet. Detta kan vara motiverat, exempelvis därest utlänningen helt nyligen bosatt sig i riket eller tidigare misskött sina skattebetalningar. Sådant åläggande bör också kunna ifrågakomma om utlänning, som erhållit tillstånd utan skyldighet att ställa säkerhet, sedermera eftersätter sina skyldigheter i skattehänseende.

Beträffande utlänningar som icke är bosatta här i riket möter det däremot betänkligheter att slopa hittills gällande ordning. Risker att de efter en tid avbryter sin verksamhet här i riket utan att ha fullgjort sin skattskyldighet får anses vara så beaktansvärd att kravet på säkerhet i princip bör bibehållas, helst som det i regel saknas möjlighet att utomlands indriva svensk skatt. Kravet på säkerhet bör dock icke vara ovillkorligt. Undantag kan vara motiverade under särskilda förhållanden, exempelvis med hänsyn till internationella överenskommelser.

Betänkandet har remissbehandlats. Vad gäller den nu aktuella frågan har meningarna bland remissorganen varit delade. Åtskilliga remissorgan har sålunda tillstyrkt utredningsmannens förslag medan andra ansett att kravet på ställande av säkerhet för skatter m. m. som villkor för tillstånd att driva näring bör helt slopas.

Betänkandet jämte remissyttrandena däröver övervägs för närvarande inom Kungl. Maj:ts kansli. Arbetet bedrivs med sikte på att proposition skall kunna föreläggas riksdagen under höstsessionen 1966.

Förslag i Nordiska rådet

Vid Nordiska rådets fjortonde session 1966 har från svensk sida genom Ebon Andersson och Allan Hernelius väckts förslag (SAK A 55/e) med hemställan att rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att skapa en nordisk rättsgemenskap på näringslagstiftningens område, innefattande enhetliga regler för rätten att driva näring i vart och ett av de nordiska länderna.

I rådet har väckts medlemsförslag även om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske, om gemensam jordbrukspolitik, om organisationen av nordiskt handelspolitiskt samarbete samt om harmonisering av de yttre tullarna.

Samtliga de nämnda förslagen har behandlats i en av Nordiska rådet den 1 februari 1966 antagen rekommendation. I denna, som inte innefattar slutligt ståndpunktstagande till förslagen, anförs bl. a. följande.

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å klarlegge snarest — under hensyntagen til bestrebelsene for å nå fram til et europeisk marked omfattende flest mulig av de europeiske land — forutsetningene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid vedrørende det ytre tollnivå, jordbruks- og fiskeripolitikken, næringslovgivningen, kapitaltilførslene og handelspolitikken, samt klarlegge om denne utbygging av samarbeidet kan skje på en slik måte at fordeler og ulemper balanserer for hvert enkelt land.

Lagstiftningen i Danmark, Finland, Island og Norge

Riksdagens opplysningstjenst har på begäran tillhandahållit oppgifter angående lagstiftningen i Danmark, Finland, Island og Norge i vad gäller förekomsten av krav på säkerhet för utskylder som villkor för tillstånd att driva näring m. m. Av oppgifterna framgår bl. a. följande.

Svensk medborgare, som önskar driva handel, hantverk, industri o. dyl. i Danmark har att ansöka om särskilt tillstånd för att få lösa s. k. näringsbrev. Något krav på att vederbörande ställer borgen eller annan säkerhet för utskylder finns ej.

Utlänning, som vill idka handels- och fabriksrörelse eller annat näringsyrke i Finland, har att göra ansökan därom hos länsstyrelse. Ansökan skall åtföljas av intyg om att sökanden är myndig och äger god frejd samt av vederhäftig borgen eller annan säkerhet för till stat och kommun under tre år utgående utskylder.

Rätt för utlänning att driva näring i Norge erfordrar särskilt tillstånd. Krav på borgen för statliga eller kommunala utskylder förekommer ej. Likartade förhållanden råder i Island.

Utskottet

Enligt bestämmelse i 1864 års förordning om utvidgad näringsfrihet är utlännings rätt att här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering beroende av tillståndsprövning. Ansökningar om tillstånd prövas med visst undantag av Kungl. Maj:t. Vid ansökan skall fogas bl. a. vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år. Ny säkerhet skall ställas vart tredje år så länge vederbörande önskar begagna sig av tillståndet. Förseelse mot förordningen straffas med dagsböter.

I motionen hemställs att skyldigheten att ställa ifrågakvarande borgen eller annan säkerhet skall upphävas såvitt avser medborgare från nordiska länder.

Som framgår av den inledande redogörelsen har särskilt tillkallad utredningsman år 1962 avlämnat betänkande med förslag till en ny näringslagstiftning. Förslaget berör även utlänningars och utländska företags rätt att idka näring här i landet. I fråga om skyldigheten att ställa säkerhet för utskylder innebär förslaget en oppmjukning av nu gällande bestämmelser. Utlänning, som är bosatt här i riket, skall sålunda endast efter prövning i

varje särskilt fall kunna åläggas att ställa dylik säkerhet. Betänkandet har remissbehandlats. Remissorganen har tillstyrkt eller lämnat utredningsmannens förslag i den del varom nu är fråga utan erinran eller också föreslagit att skyldigheten att ställa säkerhet skall helt upphävas. Betänkandet och remissvaren däröver övervägs för närvarande inom Kungl. Maj:ts kansli. Arbetet bedrivs med sikte på att proposition med förslag till ny näringslagstiftning skall föreläggas riksdagen under höstsessionen innevarande år. Även den av motionärerna aktualiserade frågan torde därvid komma att prövas. Med hänsyn härtill är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen inte påkallad.

Utskottet får således hemställa,

att förevarande motion, I: 229, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 mars 1966

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson, Göran Karlsson*, Svante Kristiansson, Erik Jansson, Åkesson, Wirmark* och Lidgard;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg*, fru Torbrink, herrar Johansson i Öckerö, Svenning, Franzén i Träkumla* och Krönmark.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.